

Zuidelijk Afrika

REGIOVERSLAGEN 2016

Actuele ontwikkelingen

De politieke situatie in Zimbabwe en Mozambique is instabiel en in heel de regio is sprake van grote werkloosheid. De situatie in Namibië is nog met meest stabiel. De nieuwe president voert een actief beleid tegen corruptie en heeft tot heden een goede pers. In Mozambique liepen de spanningen tussen Renamo en Frelimo regelmatig verder op, inclusief verschillende gewelddadige incidenten. De veiligheidssituatie in verschillende meer centraal gelegen provincies verslechterde.

In Zimbabwe was er sprake van toenemend en openlijk protest tegen de regering van president Mugabe, inclusief stakingen en stil thuisprotest. De economische situatie was inmiddels zodanig verslechterd dat de US dollar in het najaar werd vervangen door waardepapier van de Reserve Bank van Zimbabwe: papier

dat buiten Zimbabwe geen enkele waarde heeft. Daarnaast is ook de voedselsituatie precair als gevolg van aanhoudende droogte en mislukte oogsten. Waar mogelijk heeft de GZB diverse partners in zowel Zimbabwe, Malawi, Mozambique en ook Namibië met gerichte voedselhulp geassisteerd.

In alle partnerkerken van de GZB speelt de vraag "Hoe houden wij de jongeren bij de kerk?" Daarnaast is ook nominalisme en secularisatie in toenemende mate een issue. Iets dat niet altijd wordt onderkend door de kerkleiding.

Met name in Malawi stelt de gestaag aan invloed winnende islam de kerken voor de vraag hoe hier op een constructieve en missionaire wijze mee om te gaan.

- Malawi
- Mozambique
- Zimbabwe
- Namibië
- Overig werk

Malawi

Toerusting

REGIOVERSLAG 2016

In het noorden van het land zijn we als GZB vooral betrokken bij de opbouw van de kerk aan het grondvlak (training van kader/predikantenopleiding en medische zorg/zorg voor kwetsbare kinderen), maar ook bij de ondersteuning van het ontwikkelen van strategisch beleid: hoe blijft de kerk geestelijk gezond en hoe geeft zij tegelijkertijd inhoud aan haar roeping in de samenleving?

De GZB ondersteunt het theologisch onderwijs aan de interkerkelijke predikantenopleiding van Zomba Theological College (ZTC) met studiebeurzen terwijl via TEEM het landelijke TEE en afstandsonderwijs vorm wordt gegeven.

Belangrijk speerpunt is verder de toerusting van de diverse kerken op het gebied van de islam en hoe zich hier als christelijke gemeente op een constructieve en ook missionaire wijze toe te verhouden.

De aandacht voor zwakke en kwetsbare mensen krijgt gestalte in onder meer de zorg aan chronische patiënten, blinden en aidswezen (Ekwendeni), de zorg voor gehandicapten in de sloppenwijken in Blantyre en de gezondheidszorg voor met name ook kinderen en gezinnen in een aantal dorpen rond Blantyre. Dit alles vindt plaats vanuit het verlangen om de gemeente van Jezus Christus in Woorden en door dienst aan de kwetsbare naaste de liefde van God te laten zien aan een samenleving die zoveel immense problemen kent.

Wat gebeurt er in dit programma?

- Toerusting van ouderlingen en diakenen door het geven van diverse trainingen o.a. op het gebied van pastoraat.
- Het gericht werken aan geestelijke groei en bijbelkennis op alle niveaus in de kerkelijke gemeenten.
- Toerusten van gemeenten in kennis, houding en uitreiken naar hun moslimnaasten.
- Het opleiden van predikanten voor de snel groeiende kerk waar nog altijd een

sterk predikantentekort is.

- Ondersteuning van het jeugdwerk, niet alleen met een financiële bijdrage maar ook door een bezoek van het team Wereldwijd Jeugdwerk.
- Vanuit Mangochi zet Lieuwe Schaafsma zich samen met de het evangelisatiedepartement van de CCAP Blantyre Synod in om mensen in lokale CCAP-gemeenten te helpen om het Evangelie te delen met hun moslimburen.
- Het vertalen van de Bijbel in het Elhomwe en tegelijkertijd cursussen ontwikkelen zodat mensen de bijbel daadwerkelijk zullen gaan lezen.
- Het palliatieve care-programma helpt zeer kwetsbare mensen met counseling, behandeling, medicijnen en voedingssupplementen. Ook is er veel aandacht voor het geestelijke welzijn van de mensen en de psychosociale problemen waar ze mee te maken hebben.
- Zorg voor gehandicapten en kwetsbare zieken in de sloppenwijken en dorpen in en rond Blantyre.

Met wie werkt de GZB samen?

- De CCAP - de grootste protestantse kerk van Malawi - is de belangrijkste partner van de GZB in Malawi.
- Er zijn contacten met alle drie de synodes in Malawi: De Livingstonia synode in het noorden, de Nkhoma synode in het centrale deel en de Blantyre synode in het zuiden.
- TEEM is een landelijke organisatie die zich richt op theologische trainingen (TEE en afstandsonderwijs) voor leidinggevenden en andere belangstellenden in de kerk.
- Samen met SIM Malawi participeert de GZB in Mthenga Wabwino, een organisatie die zich richt op bewustwording/toerusting van kerkleiders en gemeenten om moslims te bereiken met het

Evangelie.

- Bible Society of Malawi Er is behoefte aan betrouwbare bijbelvertalingen in de diverse taalgroepen.
- Wells of Joy heeft als doel mensen met aids en kwetsbare kinderen zorg en liefde te geven en concreet te helpen door het verstrekken van basiszorg en voedsel supplementen.
- Tidzalerana Shelter is een opvanghuis in de sloppenwijk Ndirande in Blantyre: mensen met een lichamelijke en/of geestelijke handicap of ernstige sociaal-psychische problemen.

Wat draagt de GZB bij?

- Martijn van den Boogaart is als Capacity Development Officer (CDO) tot de zomer van 2016 verbonden geweest aan de CCAP, Livingstonia synode. Hij heeft daarin een grote bijdrage mogen leveren aan de ontwikkeling van strategisch beleid van de synode, met name op het gebied van bijbelstudie en geestelijke groei. Anneke van den Boogaart heeft als arts in Ekwendeni Mission Hospital de kwaliteit van zorg in het ziekenhuis versterkt. Met name op het gebied van moeder en kind zorg, medicijnbeheer en de zorg aan chronisch zieken. Martijn en Anneke zijn in juli 2016 teruggekeerd naar Nederland. Martijn heeft in de afgelopen periode zijn opvolger, ds. Kumwenda, kunnen inwerken.
- Tjerk Visser heeft tot medio 2016 bijgedragen aan de opleiding van lay leaders aan de Basic Elders School en de verdere verdiepingscursussen. De kerk heeft op deze manier een wezenlijke stap gezet op het gebied van theologische toerusting van het kerkelijk kader (ouderlingen en andere leidinggevenden in de gemeente). Marieke Visser heeft zich in de afgelopen jaren ingezet voor het palliatieve zorgprogramma en de verbetering van de

- leefomstandigheden en de zorg aan de kinderen van de blindenschool. Tjerk en Marieke Visser zijn in juni 2016 teruggekeerd naar Nederland. Het werk dat Tjerk Visser is inmiddels overgenomen door een lokale trainer, ds. Kapira.
- Hans Kasbergen heeft ook in 2016 en flink aantal waterpompen kunnen installeren en daarnaast vooral ook trainingen gegeven aan Malawiaanse collega's op het terrein van water en sanitatie. Gerrie Kasbergen verzorgde trainingen op het gebied van Early Childhood Development (ECD). Daarnaast is zij ook betrokken bij het zondagschool en kinderclubwerk in de buurt.
  - Ilse Visser heeft haar werk als coördinator-exegeet vanuit Nederland samen met het lokale vertaalteam in Malawi voortgezet. Het werk ligt nog steeds op schema en het is de bedoeling dat het OT in het Ellomwe in 2018 voltooid zal zijn.
  - Nico Bontenbal coördineert de activiteiten van Mthengo Wabwino. Dit jaar studeerde de eerste lichter van de verdiepingscursus af. Zijn contract werd in 2016 met een nieuwe periode verlengd. Jolanda Bontenbal werkt als vrijwilliger bij het gezondheidszorgprogramma van Wells of Joy. In verband met de voedselschaarste kon de GZB extra voedselhulp verstrekken.
  - Ds. Lieuwe Schaafsma werkt als toerustingspredikant onder de Yao moslimbevolking in het zuiden van Malawi.

Samen met het lokale team heeft hij het afgelopen jaar tal van dorpen bezocht in 2 presbyteries van de Blantyre synode met zijn programma. Ook hier werd extra voedselhulp geboden. Ook werd een project met voetschepen gestart voor de arme bevolking rond Mangochi. Wieke Schaafsma zet zich als bestuurslid in voor het gehandicaptenproject van Tidzalerana. Daarnaast geeft zij ook Engelse les op de plaatselijke lagere school. In de meeste gevallen verstrekte de GZB ook een financiële bijdrage aan de diverse programma's en projecten.

Hoogtepunten 2016

- Zowel het werk van Martijn van den Boogaart als Tjerk Visser kon tijdig worden overgedragen aan een goed ingewerkte lokale opvolger. Heel mooi om te zien hoe dit werk nu door de kerk zelf wordt opgepakt en voortgezet.
- In Ekwendeni werd kort voor het vertrek van Anneke de HIV-aids Wananga-kliniek officieel geopend: hierdoor kan nu betere zorg en aandacht worden geschonken aan chronisch zieke patiënten.

Leerpunt 2016

Het is belangrijk om tijdig aan de selectie, opleiding van en overdracht aan lokale staf te werken. Tegelijkertijd blijft dit ook maatwerk.

Het ontwikkelen van een goed inhoudelijk programma voor de jeugd en jongeren van de kerk is van groot belang. Hieraan zal in

de komende periode samen met het team Wereldwijd Jeugdwerk extra tijd en energie moeten worden geïnvesteerd.

Vooruitblik 2017

- Begin 2017 wordt familie Ds. Gert en Rieneke van de Pol uitgezonden naar de Livingstonia Synode. Rieneke zal daar gaan helpen om het palliatieve zorgprogramma verder te ontwikkelen en Gert zal als bijbelstudiecoördinator aan de slag gaan. Hij zal daarmee voortbouwen op het beleid dat Martijn en Tjerk samen met de Task Force Spiritual Health hebben ontwikkeld voor de verdere geestelijke groei van de kerk waar bijbelstudie een grote plaats inneemt.
- In de eerste helft van 2017 zal een MoU opgesteld worden tussen SIM en GZB m.b.t. Mtenga Wabwino waarbij een nieuwe governance structuur een belangrijk onderdeel is. Het oprichten van een Malawiaanse Board zal hierin nadrukkelijk worden meegenomen.
- 2017 zal gebruikt worden om te onderzoeken hoe en op welke terreinen verdere afstemming van de activiteiten en samenwerking in de diverse nu nog losse projecten verder gestalte kan krijgen.
- Per 1 januari 2017 neemt Willem-Hendri Hartog het stokje van regiocoördinator zuidelijk Afrika over van Arie van der Poel. Willem-Hendri en Ditteke zullen gaan wonen in Blantyre en Willem-Hendri zal voor 2 dagen per week als docent verbonden worden aan ZTC in Zomba.

Overzicht zendingswerkers en financiële bijdragen

Malawi – CCAP Livingstonia

Activiteiten				Realisatie 2016		Begroting 2016	
Partner	Categorie	Proj.nr.	Omschrijving project	ZW	€	ZW	€
Livingstonia	05. Leiderschapstrainingen	MW.1.017	Visser, Tjerk	0,8		0,8	
Livingstonia	05. Leiderschapstrainingen	MW.1.003	Toerusting van ouderlingen en diaconen		10.000		15.000
Livingstonia	02. Evangelisatie	MW.1.013	Evangelisatieprogramma		5.000		5.000
Livingstonia	07. Jeugdwerk	MW.1.009	Jeugdprogramma		5.000		5.000
Livingstonia	13. Capaciteitsversterking	MW.1.011	Bijbelstudie training		32.700		13.000
Livingstonia	05. Leiderschapstrainingen	MW.1.026	Lay Leader Coordinator		5.700		0
Livingstonia	06. Bevorderen discipelschap	MW.1.028	Pol, Gert en Rieneke van der	0,3		pm	
Livingstonia	13. Capaciteitsversterking	MW.2.005	Boogaart, Martijn van den	0,6		0,6	
Livingstonia	09. Medische hulp	MW.2.006	Boogaart-Snoep, Anneke van den	0,4		0,4	
Livingstonia	13. Capaciteitsversterking	MW.2.023	Kasbergen, Hans en Gerrie	1,0		1,0	
Livingstonia	11. Onderwijs en werk	MW.2.024	Training kleuterleidsters		2.500		2.500
Livingstonia	13. Capaciteitsversterking	MW.2.025	Waterproject		350		2.500
Livingstonia	11. Onderwijs en werk	MW.2.001	Houtbewerkingsopleiding Aidswezen		12.500		12.500
Livingstonia	09. Medische hulp	MW.2.015	Zorg voor chronisch zieke mensen		5.000		5.000
Livingstonia	09. Medische hulp	MW.2.002	Fonds voor arme patiënten		5.000		0
Livingstonia	09. Medische hulp	MW.2.019	Verbetering beloning ziekenhuis/op-topping salaris gynaecoloog		5.000		5.000
Livingstonia	12. Noodhulp	MW.2.031	Noodhulp - voedselhulp voor kleuters in noord Malawi		12.000		0
				3,1	100.750	2,8	65.500

Overzicht zendingswerkers en financiële bijdragen

Malawi - midden - zuid

Activiteiten				Realisatie 2016		Begroting 2016	
Partner	Categorie	Proj.nr.	Omschrijving project	ZW	€	ZW	€
ZTC	04. Opleiden van predikanten	MW.1.024	Beurzen theologistudenten		5.000		5.000
TEEM	05. Leiderschapstrainingen	MW.1.015	Promotie van TEE		5.000		5.000
TEEM	05. Leiderschapstrainingen	MW.1.027	TEE Elhomwe bevolking		7.500		0
Blantyre	12. Noodhulp	MW.1.025	Wederopbouw kerken na regenval		20.000		0
Blantyre	12. Noodhulp	MW.2.027	Noodhulp - waterpompen voor regio rond Lake Malawi		9.240		0
Blantyre	12. Noodhulp	MW.2.030	Noodhulp - Blantyre Chileka area		1.800		0
Blantyre	10. Zorg voor kwetsbare mensen	MW.2.003	Community Based Orphan Care Project		7.500		7.500
Tidzalerana	10. Zorg voor kwetsbare mensen	MW.2.010	Tidzalerana gehandicaptenproject sloppenwijk		8.964		7.500
Wells of Joy	10. Zorg voor kwetsbare mensen	MW.2.009	Wells of Joy, HBC programma dorpen rond Blantyre		4.000		4.000
Wells of Joy	12. Noodhulp	MW.2.020	Noodhulp Malawi na regenval		17.000		0
Bible Society	01. Bijbelverspreiding	MW.1.006	Steenbergen, Gerrit van	1,0		1,0	
Bible Society	01. Bijbelverspreiding	MW.1.016	Visser, Ilse	1,0		1,0	
Bible Society	01. Bijbelverspreiding	MW.1.004	Bijbelvertaling Elhomwe		6.000		6.000
				2,0	92.004	2,0	35.000

Malawi – gemeentetoerusting in de omgang met andersgelovigen

Activiteiten				Realisatie 2016		Begroting 2016	
Partner	Categorie	Proj.nr.	Omschrijving project	ZW	€	ZW	€
Blantyre	04. Opleiden van predikanten	MW.1.021	Schaafsma, Lieuwe en Wieke	1,0		1,0	
Blantyre	02. Evangelisatie	MW.1.022	Evangelisatie onder moslims		13.324		12.500
SIM	02. Evangelisatie	MW.1.018	Bontenbal, Nico	1,0		1,0	
SIM	02. Evangelisatie	MW.1.012	Islamproject Mthenga Wabwino		8.750		7.500
				2,0	22.074	2,0	20.000

Mozambique

Gemeentetoerusting

REGIOVERSLAG 2016

Gemeentetoerusting Igreja Reformada em Mozambique

Met name op het platteland zijn er grote gebieden die nog niet of nauwelijks bereikt zijn met het Evangelie. Als er al een kerkje is, komen mensen uit de wijde omgeving daar naar toe. Het gebrek aan predikanten en enigszins opgeleide ouderlingen is buitengewoon groot. De GZB ondersteunt de kerk met de predikantenopleiding van Hefsiba en het TEE-programma.

De gezondheidssituatie in Mozambique is zorgelijk. Jaarlijks sterven hierdoor vele kinderen en moeders.

Er is beperkte toegang tot medische voorzieningen, en als die er al is, zijn de medicijnen vaak voor de bevolking niet te betalen. Via het thuiszorgprogramma "Chiyembekezo" wordt basisgezondheidszorg gegeven in een aantal dorpen rond Vila Ulongue.

Waarom doet de GZB dit?

Gemeentelieden helpen om te groeien in geloof, te getuigen van dat geloof met woorden en daden er voor de ander te zijn, in het bijzonder voor de zwakken van de samenleving

Wat gebeurt er in dit programma?

Het TEE-programma van de IRM werkt in zo'n 20 gemeenten aan theologische toerusting. Daarnaast worden er toerustingscursussen gegeven voor predikanten en ouderlingen in verder weg gelegen gemeenten. Dit met het doel dat zij zelf een TEE-groep in hun eigen gemeente zullen gaan leiden. Via Hefsiba wordt jaarlijks een aantal nieuwe predikanten opgeleid. Tot begin 2016 was Joram Oudshoorn als mede-coördinator aan het TEE-programma verbonden. Daarnaast was hij parttime docent aan Hefsiba. Hier heeft hij ook gewerkt aan de verdere integratie van het TEE-werk in het curriculum van Hefsiba.

Via het thuiszorgprogramma worden arme en zieke mensen bereikt met basisgezondheidszorg en ontvangen zij ook aandacht en pastorale zorg.

Met wie werkt de GZB samen?

- De Igreja Reformada em Mozambique (IRM) telt drie synodes - waarvan de Mphatso synode de oudste is - en heeft ongeveer 70.000 leden verdeeld over ongeveer 70 gemeenten. De kerk heeft een eigen theologische opleiding, Hefsiba, en ook o.a. een aidspreventie- en thuiszorgprogramma (Chiyembekezo).
- Espanor is een interkerkelijke organisatie in Milange waarin de IRM, Tumbine synode participeert. De organisatie biedt o.a. TEE-cursussen aan de diverse kerken in het gebied. Er wordt samen- gewerkt met het TEE-programma van de IRM en Hefsiba.

Wat draagt de GZB bij?

De GZB ondersteunt zowel het TEE- als het Chiyembekezo-programma financieel. Tot eind 2016 was Danielle Oudshoorn als vrijwilligster aan dit programma verbonden. Verder wordt een bijdrage geleverd aan een aantal studiebeurzen voor studenten aan Hefsiba en een missionaire stage voor de studenten.

Tot begin 2016 was Joram Oudshoorn als mede-coördinator aan het TEE-programma verbonden. Daarnaast was hij als parttime docent verbonden aan Hefsiba. Familie Oudshoorn is begin 2016 naar Nederland teruggekeerd.

In het najaar van 2016 heeft Joram nog gastlessen verzorgd aan Hefsiba en heeft hij een seminar voor TEE-studenten helpen leiden.

Hoogtepunten 2016

De afgelopen 2 jaar zijn niet de gemakke-

lijkste geweest in de relatie tussen de Igreja Reformada en de GZB.

Het afscheidsbezoek van Arie van der Poel waar hij tegelijkertijd zijn opvolger Willem-Henri den Hartog introduceerde is gelukkig positief verlopen. Over en weer zijn zaken goed uitgepraat zodat een nieuwe doorstart ook goed mogelijk lijkt.

Leerpunt 2016

Wederzijds vertrouwen in elkaar als partners is wezenlijk. Als je met elkaar de moeilijkheden niet uit de weg gaat maar kunt uitpraten, kun je er sterker uit tevoorschijn komen.

Vooruitblik 2017

In de loop van 2017 zal een strategisch plan ontwikkeld te worden waar naast het TEE-programma en de op te leiden predikanten ook gekeken moet worden hoe een diaconale component aan het programma toegevoegd kan worden. Kan zo misschien ook een koppeling met Chiyembekezo gemaakt worden?

Daarnaast is het goed om de mogelijkheden te onderzoeken van een eventuele verdere samenwerking met Espanor in Milange: interkerkelijk, met een duidelijke link naar de IRM en ook betrokken op theologische toerusting.

Nu Joram Oudshoorn naar Nederland is gekomen, wordt het TEE-werk in Mozambique gecoördineerd door twee Mozambikaanse predikanten. Het aantal groepen groeit nog steeds en het project wordt in 2017 op dezelfde voet voortgezet: via drie takken met een bereik zowel op de bijbelschool, de kerken dichtbij Vila Ulongue en de kerken verder weg. Joram Oudshoorn zal mogelijk in het najaar weer naar Mozambique gaan om voor een korte periode (2/3 weken) betrokken te zijn bij de toerusting/coaching en verdere doordenking van het TEE-werk.

Overzicht zendingswerkers en financiële bijdragen

Activiteiten				Realisatie 2016		Begroting 2016	
Partner	Categorie	Proj.nr.	Omschrijving project	ZW	€	ZW	€
IRM	06. Bevorderen discipelschap	MZ.1.004	Oudshoorn, Joram	0,3		0,3	
IRM	05. Leiderschapstrainingen	MZ.1.001	Voortzetting van het TEE-programma		11.000		11.000
IRM	04. Opleiden van predikanten	MZ.1.002	Studiebeurzen IRM-studenten Hefsiba		4.000		4.000
IRM	10. Zorg voor kwetsbare mensen	MZ.2.001	Aidspreventieprogramma		22.750		12.500
				0,3	37.750	0,3	27.500

Zimbabwe

Gemeentetoerusting

REGIOVERSLAG 2016

Gemeentetoerusting binnen de RCZ in Zimbabwe

Het afgelopen jaren is de politieke onrust toegenomen en het verzet tegen de sinds 1980 aan de macht zijnde president Mugabe neemt nu ook openlijk steeds verder toe. Demonstraties en stakingen leggen het land regelmatig plat en de interne oppositie in de regeringspartij ZANU-PF is groeiend. 2017 lijkt een spannend jaar te gaan worden voor Zimbabwe.

Door de politieke en economische crisis hebben circa drie miljoen Zimbabweanen het land verlaten in afwachting van betere tijden.

De GZB steunt de kerk met theologisch onderwijs (predikantenopleiding en TEE) en daarnaast met het medisch werk vanuit Morgenster Mission Hospital om zo juist de kwetsbare mensen toch goede zorg te kunnen geven. Ook wordt een kerkelijke organisatie gesteund met het toerusten van gemeenten om adequaat om te gaan met (huiselijk) geweld.

Daarnaast heeft de GZB een relatief grote bijdrage kunnen geven aan noodhulp, dit in verband met de grote voedseltekorten, met name ook op het platteland.

Waarom doet de GZB dit?

Gemeentelieden helpen om te groeien in geloof, te getuigen van dat geloof met woorden en daden er voor de ander te zijn, in het bijzonder voor de zwakken van de samenleving.

Wat gebeurt er in dit programma?

Met het TEE-programma worden RCZ-gemeenten door het hele land bereikt, en ook enkele gemeenten van andere denominaties. Er starten nog steeds nieuwe TEE-groepen, die ook steeds vaker door opgeleide trainers georganiseerd worden. Daarnaast wordt er aan de vertaling van het programma in verschillende stamtalen gewerkt om zo nog meer gebieden te kunnen

bereiken.

De GZB steunde ook dit jaar de curriculum development van de predikantenopleiding van MTC. Hier studeren per jaar gemiddeld z'n 6 studenten af. Het afgelopen jaar heeft men een nieuw strategisch plan gemaakt met als inzet accreditatie en het terugbrengen van het curriculum van de diploma-opleiding van 4 naar 3 jaar.

Via het Morgensterziekenhuis is goede zorg verleend aan de patiënten en door het Community Aid programme (CBAP) is zowel voorlichting gegeven over Gender Based Violence alsook de nodige voedselhulp in de dorpen waar zij werken verstrekt.

Het gender based violence programma gericht op het voorkomen en bestrijden van geweld in gezinnen en de samenleving is in 2016 van start gedaan. In vier regio's zijn dorpschouffden, traditionele leiders en kerkleiders over het thema geïnformeerd zodat het bespreekbaar wordt in hun gemeenschap.

Met wie werkt de GZB samen?

The Reformed Church in Zimbabwe (RCZ) is een gereformeerde en presbyteriaanse denominatie in Zimbabwe.

Er is een sterke betrokkenheid op evangelisatie en kerkplanting in nieuwe gebieden. De Hervormde Kerk is eigenaar van de predikantenopleiding van Murray Theological College (MTC).

Er zijn naar schatting ruim 120.000 leden, ruim 90 gemeenten met in totaal meer dan 1.000 preekplaatsen.

Binnen het health department van de RCZ vallen twee ziekenhuizen, enkele klinieken en een hiv/aidsvoorlichtingsprogramma. De RCZ levert hiermee een belangrijke bijdrage in de beschikbaarheid en toegankelijkheid van betaalbare gezondheidszorg.

Wat draagt de GZB bij?

Tot voorjaar 2016 zijn Mark en Annemarie Horst als arts in Morgenster (Annemarie) en

Health Secretary van het medisch departement (Mark) werkzaam geweest. Beiden hebben een bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteitsverbetering van de medische zorg. Helaas moesten zij om medische redenen in het voorjaar naar Nederland terugkeren, eerder dan oorspronkelijk gedacht. De GZB ondersteunt de diverse vermelde projecten ook financieel.

Hoogtepunten 2016

Dit jaar kon de RCZ opnieuw een aantal nieuwe gemeentes stichten, en ook bestaande gemeenten splitsen. Het totaal aantal gemeenten nadert nu de 100. In 1994 waren dit er nog slechts 37.

Leerpunt 2016

Er blijft in Zimbabwe bij de nog steeds groeiende RCZ behoefte aan fysieke kerkbouw. Het huidige project in Siakobvu verloopt echter moeizaam. Mogelijk kan een nieuw kerkbouwproject gestart worden dat gekoppeld kan worden aan nieuwe gemeenten die via TEE-groepen ontstaan.

Vooruitblik 2017

In 2017 zal de huidige steun aan MTC nog één jaar voortgezet worden om ondertussen met MTC in gesprek te gaan over mogelijkheden van samenwerking meer gefocust op versterking van de lokale kerken. Deze drie projecten hebben momenteel geen onderlinge binding. Mogelijk kan CBAP gekoppeld worden aan het TEE-werk door in dezelfde groepen trainingen op gebied van diaconaat/GBV te verzorgen? Daarnaast zou het heel mooi zijn als er ook een soort thuiszorgprogramma ontwikkeld kan worden dat regionale gemeenten in de buurt van Morgenster koppelt aan het Morgensterziekenhuis. Ten slotte moet gezocht worden naar een rol van MThC in het mogelijk te vormen programma.

Overzicht zendingswerkers en financiële bijdragen

Activiteiten				Realisatie 2016		Begroting 2016	
Partner	Categorie	Proj.nr.	Omschrijving project	ZW	€	ZW	€
RCZ	04. Opleiden van predikanten	ZW.1.001	Ontwikkeling curriculum MThC en hulp studenten		9.000		9.000
RCZ	05. Leiderschapstrainingen	ZW.1.002	Voortzetting van het TEE programma		22.000		12.000
RCZ	09. Medische hulp	ZW.2.001	Horst, Mark en Annemarie	0,3		0,7	
RCZ	10. Zorg voor kwetsbare mensen	ZW.2.017	Aandacht voor mensenrechten		20.000		20.000
RCZ	09. Medische hulp	ZW.2.007	OIC (afrondding MFSII)		0		0
RCZ	11. Onderwijs en werk	ZW.2.010	Schoolschriften		5.000		0
RCZ	09. Medische hulp	ZW.2.004	Poor people fund MMH		7.500		7.500
RCZ	09. Medische hulp	ZW.2.008	MMH diverse projecten		3.800		0
RCZ	09. Medische hulp	ZW.2.011	Top up artsen		15.850		10.000
RCZ	12. Noodhulp	ZW.2.018	Noodhulp Zimbabwe		83.000		0
				0,3	166.150	0,7	58.500

Namibië
Gemeentetoerusting

REGIOVERSLAG 2016

Gemeentetoerusting in Namibië

Het overgrote deel van de bevolking, zo'n 80 tot 90%, staat geregistreerd als christen. Naast het christelijk geloof zijn er ook de nodige traditionele religies en er is in veel gevallen ook sprake van syncretisme. Met name op het platteland zijn er nauwelijks opgeleide voorgangers en is de bijbelkennis in veel gevallen zeer beperkt. De GZB wil daarom bijdragen aan goed Bijbels onderwijs.

Daarnaast is er ook veel armoede en werkloosheid. Er zijn relatief veel mensen met trauma's (huiselijk geweld, de gewelddadige vrijheidsstrijd, aids). Het is van groot belang hier als kerk ook een bijdrage te leveren.

Waarom doet de GZB dit?

Gemeentelieden helpen om te groeien in geloof, te getuigen van dat geloof met woorden en daden er voor de ander te zijn, in het bijzonder voor de zwakken van de samenleving.

Wat gebeurt er in dit programma?

Theologisch onderwijs en toerusting geven aan zowel residentiele studenten alsook via afstandsonderwijs en TEE. Dit om zo de vaak kleine kerken en wijdverspreide en soms veraf gelegen gemeenten te dienen. Daarnaast wordt ook TEE gegeven in een aantal gevangenissen in Namibië. Ondersteuning aan gemarginaliseerde groepen, werklozen en risicogroepen in de gemeenschap, zoals weeskinderen en anderszins kwetsbare kinderen. Training wordt gegeven aan facilitators en caregivers op het gebied van 'trauma healing and resilience'.

Met wie werkt de GZB samen?

NETS (Namibia Evangelical Theological Seminary) is de enige geaccrediteerde interkerkelijke bijbelschool in Namibië waar mensen bijbelgetrouw theologisch onderwijs kunnen volgen. Dit kan zowel full- als parttime, op de campus of via TEE, op grass roots level tot BTh-niveau.

Imago Dei is een organisatie die bemiddelt tussen bedrijven, organisaties en personen die fondsen, tijd en kennis willen inzetten enerzijds en goede-doelen-projecten met gebrek aan genoemde middelen aan de andere kant.

Trauma Healing Netwerk (THN). Een redelijk nieuw initiatief in samenwerking met de Bible Society of Namibia (BSN), gericht op het verwerken van traumatische ervaringen. Mensen die zelf geholpen zijn met de cursus, kunnen getraind worden om ook anderen te helpen in het verwerken van trauma's.

Wat draagt de GZB bij?

Tot eind 2016 is Willem-Henri den Hartog werkzaam geweest als waarnemend principal van NETS. Ditteke was als vrijwilliger betrokken bij de capaciteitsversterking en het projectbeheer van Imago Dei. Eind 2106 hebben zij hun taken kunnen overdragen en begin 2017 zijn ze verhuisd naar Blantyre in Malawi om daar hun nieuwe taken op te pakken.

Begin 2016 zijn Daan en Judith van der Kraan vanuit Dordrecht uitgezonden naar Namibië. Daan als junior docent aan NETS en Judith als psychologe bij Trauma Healing Netwerk (THN).

De GZB ondersteunt het reguliere programma van NETS (kosten coördinatoren, huis-

vesting, digitale kosten afstandsonderwijs). Daarnaast werd in 2016 ook een financiële bijdrage gegeven voor de diverse trainingen van THN waar Judith bij betrokken is.

Hoogtepunten 2016

De komst van Daan en Judith van der Kraan. Met Daan is er voor het eerst een docent verbonden aan de residentiele opleiding van NETS en Judith kan haar kennis en ervaring inzetten in een relevant en nog relatief nieuw programma.

Leerpunt 2016

Het kost vaak meer tijd dan aanvankelijk gedacht voordat een programma kan worden overgedragen aan een lokale kracht. Het is zaak daar tijdig en gefocust mee te beginnen.

Vooruitblik 2017

Het NETS-programma wordt nu vooral institutioneel ondersteund. Het is zeker interessant om te onderzoeken hoe met onze steun meer vanuit het verlangen van de gemeente gewerkt kan worden. Het is in ieder geval van belang om NETS als partner te behouden, zeker ook als ervaringsplek voor jonge theologen (junior lecturer voor kortere tijd).

THN is een nieuwe partner. Komend jaar zal onderzocht worden of hier mogelijkheden liggen voor een koppeling van het werk van deze organisatie aan lokale gemeenten. Ook Imago Dei is mogelijk een goede partner om te betrekken bij het werken op gemeenteniveau. Dit zal verder met de organisatie doorgesproken moeten worden.

Overzicht zendingswerkers en financiële bijdragen

Activiteiten				Realisatie 2016		Begroting 2016	
Partner	Categorie	Proj.nr.	Omschrijving project	ZW	€	ZW	€
NETS	05. Leiderschapstrainingen	NA.1.001	Hartog, Willem-Henri en Dittke	1,0		1,0	
NETS	05. Leiderschapstrainingen	NA.1.006	Kraan, Daan en Judith van der	1,0		1,0	
NETS	05. Leiderschapstrainingen	NA.1.002	TEE-programma (incl. gevangeniswerk)		12.000		12.000
Imago Dei	10. Zorg voor kwetsbare mensen	NA.2.001	Voedselprogramma voor kwetsbare (wees)kinderen		4.500		0
Imago Dei	10. Zorg voor kwetsbare mensen	NA.2.005	Noodhulp in het noorden van Namibië		11.000		0
Trauma Healing Network	10. Zorg voor kwetsbare mensen	NA.2.004	Training trainers traumaverwerking		3.000		0
				2,0	30.500	2,0	12.000

**Overig
werk**

REGIOVERSLAG 2016

Overzicht zendingswerkers en financiële bijdragen

Activiteiten				Realisatie 2016		Begroting 2016	
Partner	Categorie	Proj.nr.	Omschrijving project	ZW	€	ZW	€
World Servants	Bijz. / nnb	MW.2.026	Bouw nieuwe school Deweya		18.000		0
ISTEL	05. Leiderschapstrainingen	AO.1.002	Salarisondersteuning theologisch docent		2.000		2.000
	Bijz. / nnb		Retraite Afrika - Zuidelijk		0		10.000
	Bijz. / nnb		Werkbezoeken Zuidelijk Afrika		6.835		3.000
				0,0	26.835	0,0	15.000
				2,0	30.500	2,0	12.000